

Manželství – společná cesta k Bohu

Duchovní úvahy
pro manžele,
snoubence i ty,
kdo je doprovázejí

Henri Caffarel

Manželství – společná cesta k Bohu

Henri Caffarel

Manželství – společná cesta k Bohu

Duchovní úvahy
pro manžele,
snoubence i ty,
kdo je doprovázejí

karmelitánské
nakladatelství

KATALOGIZACE V KNIZE – NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Caffarel, Henry, 1903-1996

[Mariage, aventure de sainteté. Česky]

Manželství - společná cesta k Bohu : duchovní úvahy pro manžele, snoubence i ty, kdo je doprovázejí / Henri Caffarel ; z francouzského originálu Le mariage, aventure de sainteté ... přeložila Marie Dubská. – V Praze : Karmelitánské nakladatelství, 2022. – 303 stran. – (Teologie)
Vydalo Karmelitánské nakladatelství ve společnosti KatMedia, s.r.o.. – Obsahuje bibliografické odkazy a rejstřík

ISBN 978-80-7566-268-2 (brožováno)

* 27-423.79 * 27-452 * 173 * 27-58 * 27-555 * 272-549 * 27-733-72-144 * 27-4 * 27-1/-9 * 2-231 *
(049) * (0:82-4) * (0:82-97)

- křesťanská láska
- křesťanské manželství
- rodina – křesťanské pojetí
- křesťanská spiritualita
- svátost manželství
- apoštolská služba
- křesťanský život
- křesťanské učení
- biblické citáty
- pojednání
- úvahy
- náboženské texty

27-4 - Praktická teologie. Morální teologie [5]

© Éditions Parole et Silence, 2013

Czech edition © KatMedia, s. r. o., Praha, 2022

ISBN 978-80-7566-268-2

OBSAH

I. Povolání k lidské lásce a manželství	13
1. Nevinnost očí	14
2. Láska je mnohem víc než láska	15
Štěstí a pohled lásky	15
Spojení mezi manželi	20
Objev neúplnosti	24
Láska je zdarma	27
3. Bůh se podílí na lidské lásce	30
4. Povolání lásky	34
Stvoření lásky	34
Láska vychází od Boha a k Bohu směřuje	38
Kříž je prubířský kámen lásky	42
5. Kristus mě volá	45
Osobní rozhovor s Kristem	45
Dávat a přijímat	48
6. Manželství, cesta svatosti	53
Úvod	53
Co je svatost?	55
Manželství a svatost	58
7. Spoluvina	65
II. Velikost a požadavky lásky	69
1. Spousta symbolů	70
Manželství, velká svátost	70
Symbolika manželství	73
Společenství lásky	77
Žít tajemství	82
2. Obraz a tajemství	85
Co je obraz?	85
Prehistorie a historie svátosti manželství	88
Obraz a buňka Církve	91
Působení Božího Syna v rodině	94
Duch Svatý v rodině	100
Bůh Otec a křesťanská rodina	103
3. Rodina a Kristovo přikázání lásky	105
„Milujte se navzájem“	105
Manželská agapé	110
Společenství manželů	118

4. Přirovnání ke Kristu a církvi	122
Úvod.	122
Křesťanský manželský pár je „tajemství“	125
„Tajemný“ život křesťanských manželů	129
Charisma křesťanských manželů	134
III. Manželská a rodinná spiritualita	137
1. Nedoceněná povinnost	138
2. Spiritualita křesťana v manželství	141
V čem spočívá?	141
Opory manželství	144
Rizika a překážky	148
3. Proč tolik neúspěchů?	151
4. Manželství a eucharistie	154
Co je Eucharistie?	154
Manželský pár přináší oběť Eucharistie	158
Eucharistie, pramen lásky	161
Eucharistie „utváří“ rodinu	164
Rodina žije z Eucharistie	168
5. Posloucháme radostnou zprávu	172
Evangelium a Církev	172
Evangelium v rodině	176
6. „Dům modlitby“	182
Modlitba manželů	182
Rodinná modlitba	187
Vybrat, nebo sladit?	191
7. Dopis otcům	193
8. Milujete své děti?	195
9. Rodinám, které trpí	197
Nesmířit se	197
Prozřetelnostní Význam zkoušky	202
10. Kající společenství	204
Lidská láska, její meze a zlo	204
Zlo mezi manželi a Bohem	210
11. Obtížné dobývání	216
12. Kráčet k integraci sexuality	219
IV. Poslání křesťanské rodiny	223
1. Kněžství rodiny	224
Manoachova zkušenost	224
Bohem vyvolená a posvěcená	226
Manželský pár a rodina uctívá Boha	229
Zodpovědnost rodiny	234

2. Apoštolská rodina	239
Poslání křesťanských manželů v Církvi	239
Apoštolát v rodině a mimo rodinu	244
3. „Tlučte a bude vám otevřeno“	250
Pohostinnost, lidská vlastnost	250
Křesťanská pohostinnost	255
Umění přijmout do rodiny	259
4. Tváří v tvář ateismu	263
Svědectví křesťanského manželského páru	263
Manželský pár, svědek živého Boha	268
Průkopník manželské spirituality a velký svědek víry	273
Tajemství lásky, tradice a učení církve o manželství v díle Henriho Caffarela	275
Vydavatelská poznámka	292
Poznámky	293
Jmenný rejstřík	301

Podstata lidské bytosti
směřuje ke spojení muže a ženy
jako místu vzájemného naplnění, ohledu
a péče a přirozené cestě k plození dětí.
Dává manželství společenský přesah
a všeobecný charakter.
Manželství má přednost před státem,
je základem rodiny, buňkou společnosti,
je starší než všechny zákony, dokonce i než církev.

Jorge Mario Bergoglio – papež František

Životopisná data Henriho Caffarela

- 1903 30. července narozen v Lyonu
2. srpna pokřtěn v bazilice sv. Martina z Ainay
- 1910 29. května přistoupil k prvnímu svatému přijímání
- 1923 březen – rozhodující setkání s Kristem
- 1930 19. dubna kněžské svěcení v Paříži udělené kardinálem Verdierem
- 1931–1939 povolán do JOC (Křesťanská dělnická mládež) a ACO (Katolické dělnictvo); káže při duchovních cvičeních a rekolekcích
- 1939 první skupiny rodin „Notre-Dame“
- 1942 píše „Dopis mladým rodinám“ a zakládá časopis „Groupes Notre-Dame des foyers“
- 1943 8. září založení Společenství vdov *Regina Viduarum (Notre-Dame de la Résurrection)* a Duchovního sdružení vdov
- 1945 vznik časopisu pro manželskou a rodinnou spiritualitu *L'Anneau d'Or (Zlatý prsten)*; první úvodník: „Dieu premier aimé et premier servi“ („Bůh miloval jako první a sloužil jako první“)
- 1947 8. prosince vychází „Charta Družin Notre-Dame“; toto hnutí se následně od roku 1950 rychle šíří do světa
- 1957 začíná vycházet časopis *Cahiers sur l'oraison (Sešity o modlitbě)*
- 1960 papež Jan XXIII. jmenuje Henriho Caffarela poradcem komise Apoštolátu laiků při přípravě Druhého vatikánského koncilu
- 1966 otevření Domu modlitby v Troussures; pořádání Týdnů a Víkendů modlitby včetně poradenství
- 1969 začátek korespondenčních kurzů modlitby
- 1970 projev papeže Pavla VI. ke dvěma tisícovkám rodin z Družin Notre-Dame z celkem třiaadvaceti zemí
- 1973 opouští duchovní vedení Družin Notre-Dame
- 1974–1996 vede pravidelně Týdny modlitby v Troussures a modlitební večery v Paříži; vznikne dvanáct děl o manželství a modlitbě
- 1996 18. září umírá, pohřben je na malém hřbitově v Troussures
- 2006 zahájen proces blahořečení

Použité zkratky

FC	Familiaris consortio, apoštolská adhortace Jana Pavla II. o úkolech křesťanské rodiny v současném světě
GS	Gaudium et spes, konstituce Druhého vatikánského koncilu o církvi v dnešním světě
JB	Jeruzalémská bible
KKC	Katechismus katolické církve
LG	Lumen gentium, konstituce Druhého vatikánského koncilu o církvi
MGS	Le mariage, ce grand sacrement
MRD	Le mariage, route vers Dieu
PAG	Propos sur l'amour et la grace
SC	Sacrosanctum concilium, konstituce Druhého vatikánského koncilu o posvátné liturgii

I. Povolání k lidské lásce a manželství

1. NEVINNOST OČÍ

Slepota duše má na lásku fatální dopad. Vidíme, ale mrtvými očima, nevidíme už krásu bytosti, která si získala naše srdce. Láska uhasíná jako plamen, který spotřeboval všechny olej v lampě. Neboť láska se živí krásou.¹

K oživení lásky by stačilo znovu uvidět světlo její tváře, dojemnou dobrou vůli jejího srdce. K tomu by ale podle Ruskina bylo třeba „*znovu nalézt nevin-
nost očí*“.²

Ten, kdo ji neztratil a jehož láska si uchovala svou plnou jarní svěžest, ať si ji žárlivě chrání!

Nevinnost očí se pozná podle schopnosti údivu, která je tak živá u dětí. Děti nejsou otupělé, lhostejné. Na jejich vnitřní klaviatuře není žádná klávesa němá; každá bytost, každá událost rozezná nějaký tón. Každá krása rozezpívá jejich křesťálově čistou duši.

Děti mají vedle schopnosti údivu i schopnost žasnout, o níž by si člověk myslel, že je neomezená. U nich jde vzápětí za darem srdce úžas srdce. Po pravdě řečeno, není údiv také dar? Všimli jste si, že lakomá srdce neumějí obdivovat? Pro ně je obdiv úsilí, s nímž nesouhlasí.

Musíme se podobat dětem, říká Kristus, jestliže chceme jednou vejít do nebeského království a již nyní nebýt vyloučeni z říše lásky. Jako ony se musíme umět divit se a žasnout před svými milovanými. To vyžaduje stále po tom usilovně dychtit a mít nenasytnou zvědavost. Jistě ne zvědavost netaktní, která narušuje soukromí a vloupává se do tajemství druhého, ale zvědavost lásky jistého G. Duhamela před jeho dítětem: „*Naklonil jsem se nad propast, nad pohřbený svět. Okem se táži stínu a občas tam nechám upadnout malý kamínek, abych vzbudil ozvěnu hlubin.*“³

Naše láska k Bohu je podřízena stejnému zákonu jako naše lidské lásky. Jestliže se naše láska k Bohu rozjímáním (vroucí pozornost ducha a srdce) neobnovuje, velmi rychle upadá.

O milost nevinnosti očí musíme prosit Marii, plnou milosti. Ona nic neodmítne naší dětské důvěře, protože nás něžně miluje. I kdybychom byli nejhoršími hříšníky, vidí v každém z nás krásu nesmazatelného Božího obrazu, na niž jsme možná pozapomněli. Abychom Boží obraz v sobě objevili, i když je více či méně skrytý, je potřeba mít velmi čistý pohled.

2. LÁSKA JE MNOHEM VÍČ NEŽ LÁSKA

ŠTĚSTÍ A POHLED LÁSKY

Pravá láska srdce neuzavírá, nechce vlastnit jen pro sebe, naopak, pravá láska srdce osvobozuje a zcela mimořádně ho rozšiřuje. Navíc bych řekl, že snoubenci a mladí manželé znají něco na způsob stavu milosti nebo přinejmenším otevřenosti pro milost. To znamená, že láska a křesťanský život spolu v určitém smyslu souvisí – neboť „Bůh je láska“.⁴

To, co jsem já právě nazval „stavem milosti“ zamilovaných, vyjádřila obdivuhodně jedna postava z Mauriacova románu *Le noeud de vipères* (*Klubko zmijí*): „Naše první láska mne učinila vnímavějším k ovzduší víry a klanění, jež postupovalo život... Jednou jsme cestou z Liliového údolí vystoupili z viktorie (starodávný vůz). Voda zurčela; já jsem drtil v prstech fenykl; na úpatí hor houstla noční tma, ale vrcholky zadržovaly poslední světlá pole... Tu jsem si náhle uvědomil pronikavý pocit, hmatatelnou jistotu, že musí existovat ještě jiný svět, skutečnost, kterou nyní jenom tušíme...“⁵ [...]

Zkušenost lásky je mnohotvárná, je potřeba ji rozložit na její podstatné prvky, které jsem podle svého uvážení shrnul do následujících pěti bodů: štěstí, pohled lásky, sdílení, „neúplnost“, nezasloužený dar. Když teď rozebereme a jednotlivě posoudíme každý z nich, uvidíme, jak je který zaměřen na svět milosti.

Štěstí

Náhly objev štěstí je první zkušeností těch, kteří se setkají s láskou. Poznávají štěstí nové, pronikavé, naléhavé, čisté, rostoucí, slastné, štěstí dosud nepoznané.

„Už je to tak. Jsem šťastná.

Radostně usínám a probouzím se a opět radostně usínám.

Kéž moje radost stále roste,

abych jí více přinášela tomu, kterého miluji!“⁶

Tak se vyjádřila mladá Violéna; ale podobně by o svých citech mohli mluvit všichni, kdo objevili lásku.

Mladé zamilované lidi slyšíme mluvit o „záchraně“. No ovšem, náhle chápou, že byli stvořeni pro štěstí a že se jim ho právě dostává. Jsou osvobozeni od neštěstí, od zla, jsou zachráněni. Zachráněni od absurdity, od pocitu, že život nemá smysl a význam. Své povolání právě poznali: Je to štěstí!

Jiné štěstí

Bohu zcela nepochybně velmi záleží na tom, aby každá lidská bytost během svého vývoje udělala zkušenost se štěstím. Jde mu o to, aby člověk našel ve štěstí zalíbení, a poté, co jej zakusil, aby ho považoval za možné, aby po něm toužil a usiloval o ně. Ne však jen proto, že víra ve štěstí velmi prospívá zdraví těla i duše – ztratit ji znamená skoro zemřít –, ale především proto, že štěstí směřuje člověka k Bohu.

Když se nevěřící člověk v lásce setká se štěstím, začíná chápat slovo ráj, pro něž měl dříve jen pousmání. Od nynějška je pro něho ráj místo štěstí, a to je opravdu něco jiného než mýtus. Ten první, biblický ráj, o kterém hovoří křesťané, i ten ráj definitivní, po kterém touží, se v jeho očích už nezdá tak nepravděpodobný.

Pak je ale nutné, abychom mu křesťanskou morálku nepředstavovali jen jako povinnost danou kategorickým imperativem. Na to byl přeborník Kant a bohužel ovlivnil mnoho křesťanů. Nemělo by se přece zapomínat, že veliké Kristovo kázání začíná slovem „šťastní ... šťastní ... šťastní ... chudí, tiší, čistého srdce“! Dobře vím, že se o blahoslavenstvích dají číst učené komentáře, které rozebírají text do všech podrobností. Jakoby náhodou si ale nevšímají onoho „šťastní“. Když Pán nabízí spásu, užívá přece vždycky obraz štěstí: hostinu, slavnost, svatbu... A co svým učedníkům doporučuje, co jim odkazuje v řeči na rozloučenou při poslední večeři? Přece radost, plnost své radosti, o kterou by sice ještě mohli přijít, kterou jim však nikdo nemůže vzít.⁷

Zkrátka, život z Boha je štěstí. Tedy věčný život, který Bůh nabízí člověku, je štěstí. A křesťanský život zde na zemi je už předchutí onoho štěstí. Jak by se však mohl zapojit do náboženství štěstí ten, kdo by ve štěstí nenacházel zalíbení? Právě manželská láska má tu výsadu, že rozpálí touhu, jež u mnohých byla jen jako jiskra doutnající v popelu, předtím než se setkali s láskou. To je cesta, která přivádí manžele k Bohu. Zkušenost se štěstím je ovšem velmi křehká a pro mnohé prchavá. To ale neznamená, že je klamná. Nicméně tato zkušenost je nejdůležitější. Jen zřídka se vyskytují rodiny, které potvrzují defi-

nici manželství pravoslavného arcibiskupa Inocenta Borisova: „*Manželství je pozůstatek ráje na zemi.*“⁶⁸

Příčin vratkosti štěstí je hodně. Někteří lidé zaměňují štěstí za rozkoš a při tom, jak se za ní pachtí, ztrácejí i to štěstí, které už jednou objevili. Jiní se zase chtivě a žádostivě snaží štěstí zmocnit. Nevědí však, že patří jen těm, kteří jsou schopni obdivu a oběti. Další hledají ve štěstí absolutno, a tak ničí své štěstí i milovanou bytostí tím, že od ní vyžadují, co dát nemůže.

O vážném neúspěchu můžeme mluvit u těch, kteří svou zkušenost se štěstím popírají a ironizují sami sebe, nebo u těch, kteří zcela prostě dojdou k názoru, že se stali obětí klamu. Ztratit víru ve štěstí často znamená, že odsuzujeme sebe a že víru v Boha nenajdeme, nebo si ji nezachováme.

Naštěstí jsou i takoví, pro které tato zkušenost zůstává velikou zkušeností. S léty nepochybně ztrácí na své živosti a počátečním zápalu, ovšem ve prospěch hloubky, jasnosti a pevnosti, hodnot, které láska ve svém jaru ani znát nemohla. Tito lidé pak velmi dobře vědí, že nevlastní absolutní štěstí, ale naučili se ve štěstí lásky vidět příslib jiného štěstí. Jdou za ním společně a jeho předchůť poznávají už nyní.

Pohled lásky

Ze zkušenosti štěstí vyplývá důležité ponaučení: Štěstí vyplývá z lásky. Štěstí a láska patří k sobě. Jestliže tedy člověk objeví, že je stvořen ke štěstí, pak také pozná, že je stvořen pro lásku a že své naplnění může najít jen v lásce, v jejích požadavcích, v jejím bohatství.

Zkušenost lásky je komplexní záležitost a hlavní roli hraje rozhovor pohledů. Ti, kdo upouští od tohoto dialogu, byť ve prospěch citelnějšího dobra, jakým je tělesné objetí, ani netuší, o co přicházejí. Uvidět se najednou v pohledu druhého jako v zrcadle, kde jsme, podle Lanzy del Vasto, uviděli, že jsme hodni lásky – to přece není malá událost. Konečně máme smysl života. Pokud si někdo nepřechte v pohledu druhého, že je hodný lásky, že je milovaný, nutně zažívá pocit nemilovaných či málo milovaných dětí. Působivě to vyjadřuje jedna románová postava.: „Byl jsem navíc. Spával jsem na skládacím lůžku, které v pokoji nemělo stálé místo a kdykoliv se mohlo poskládat. Kdybych odešel, nezůstalo by po mně prázdné místo.“⁶⁹

Ale když zasáhne láska, všechno se změní. Naráz máme jakousi cenu, jakési místo ve světě, protože nás někdo potřebuje. „Potřebuje mě, aby byl šťastný;“ opakujeme si s radostným nadšením. Už sebou nemusíme pohrdat, dokážeme se mít rádi a mít k sobě úctu, protože nás někdo miluje a váží si nás, stejně jako tento Mauriacův hrdina: „Jaký jsem to udělal nádherný objev: Mohu vzbudit

u někoho zájem, mohu se líbit, u někoho mohu vzbudit citový vznět... mohu se zrcadlit v jiné bytosti... A můj obraz nebyl vůbec odpudivý... Vzpomínám si, jak celá moje bytost roztávala pod tvým pohledem, jak ve mně narůstala citová hnutí, jak se uvolňovaly prameny.¹⁰ Konečně se cítíme smířeni sami se sebou.

Láska přivolává lásku. Být milován podněcuje k lásce. Z nitra se náhle vynoří a netrpělivě se chce projevovat úžas, obdiv, vděčnost, ušlechtilá velkomyšlnost, a my jsme ani nevěděli, jaký to pramen v nás je. „Není podivné, že při pohledu na tu krásnou tvář, aniž bych věděl jak, se něco ve mně dává do zpěvu, tak teskného, tak opojného...? Neměl jsem ani tušení, že něco takového ve mně existuje, nemyslel jsem na to, byl jsem duchem jinde. Ó, Bože, je to živá skutečnost.“¹¹

Láska a sebedarování nás připodobňují obrazu, který jsme objevili v onom „zrcadle“. Je to náš obraz, a přitom ne tak docela. Toto zrcadlo má totiž pohled lásky, proto je mu vlastní, že nás ukazuje ne úplně takové, jací jsme dnes, ale jakými jsme schopni být.

Boží pohled

Bylo by vůbec možné, aby zkušenost lásky neměla duchovní význam? Poctivě žitá zkušenost lásky i u toho, kdo víru nemá nebo je jen inchoativní¹², přivádí k předtuše, že láska je mnohem víc než láska a její pramen že je někde výše než v srdci člověka. Štěstí je plodem lásky, podobně jako oheň plodí světlo. Tak je tomu i s člověkem. Kdo vytušil, že existuje jiné štěstí, přijde i na to, že jiné štěstí předpokládá také jinou lásku a že on je stvořen pro onu jinou lásku stejně jako pro jiné štěstí.

Když na své cestě za Kristem potká nějakou pomocnou ruku (snoubenky nebo někoho jiného) a ucítí na sobě Pánův pohled, který je v evangeliích často připomínaný – Ježíš na něho pohlédl s láskou (Mk 10,21) –, pak objeví smysl života, protože Někomu na něm záleží.

Zrcadlo, v němž se vidíme tak, jak jsme viděni, je sám pohled Boha. Jak by mohl sebou opovrhovat ten, kdo se cítí být vzácný v Hospodinových očích? A to vzácný natolik, že Bůh nehleděl na cenu: „Tolik krve jsem pro tebe vycedil.“¹³ Když toto Pascal pochopil, byl otřesen až do hloubi duše. Dlouho před ním už svatý Pavel řekl: „Protože on mě miloval a za mě se obětoval“ (Gal 2,20).

Objevit, že jsme milováni, je povznášející a hrozné zároveň. Poslechneme-li volání lásky, už nepatříme sobě... To „ano“ které jsme řekli Bohu, je víra. Snad přijdou dny, kdy toho budeme litovat, už ale bude pozdě. Vlastně si budeme blahopřát, že pozdě je. Nezapomenutelně to vyjadřuje Jeremiáš:

„Svedl jsi mě, Hospodine, a dal jsem se svést; byl jsi silnější než já a přemohls mě! Celý den jsem na posměch, všichni se mi vysmívají. Kdykoli mluvím, musím křičet, ohlašovat násilí a zpusťování; Hospodinovo slovo se mi stalo pohanou a posměchem po celý den. Řekl jsem si: Nebudu se již o něho starat, nebudu již mluvit jeho jménem. Tu se Hospodinovo slovo stalo v mém nitru hořícím ohněm zavřeným v mých kostech; snažil jsem se ho snést, ale nebylo to možné“ (Jer 20,7–9).

Konečným důvodem existence lásky mezi mužem a ženou je onu jinou lásku vyvolávat a jít za ní. To platí o každém manželství a tím více o manželství křesťanů, o němž církev říká, že je svátostí. Skutečnost lidská, která božskou skutečnost nejen symbolizuje, ale také k ní vede.

Tato Láska, která manžele přivádí k sobě skrze jejich lásku, zpětně jejich manželství radikálně proměňuje. Vzájemná láska manželů se tak stává pokračováním Boží lásky. Každý může na sebe vztáhnout výrok Madame Prouhèze v *Le Soulier de satin (Saténový střevíček)*: „*Síla, kterou tě miluji, se ničím neliší od té, která tě utvořila. Navždy jsem spojena s Tím, který ti daroval věčný život.*“¹⁴

Ať manželé otevřou první list svatého Jana, a s potěšením se dozví, že jejich vzájemná láska a láska k Bohu je jedno a totéž: „*My, kteří jsme uvěřili, poznali jsme lásku, jakou má Bůh k nám. Bůh je láska*“ (1 Jan 4,16). „*Když se milujeme navzájem, Bůh zůstává v nás a jeho láska je v nás přivedena k dokonalosti*“ (1 Jan 4,12).